

Idylliske digte af Bion fra Smyrna

oversat af Simon Meisling

af Adam Schwartz

Her følger endnu en genudgivelse af en af Simon Meislings poesioversættelser; denne gang Bions Idyller. Moschos' 1. og 2. Idyl bragtes i hhv. *AIGIS* 2009.1. og 2009.2 ved Thomas Heine Nielsen. Denne oversættelse er gengivet efter *Idylliske Digte af Bion. Udgivne, oversatte og oplyste samt med en Udvikling af Adonismyten ledsagede ved S. Meisling, Dr. Phil. og Rector*. Kiöbenhavn, 1824. Trykt hos Andreas Seidelin, Hof- og Universitets-Bogtrykker. Efter Meislings oversættelse følger, traditionen tro, en række kortfattede noter til støtte for en læsning af teksten, f.eks. i Oldtidskundskab i gymnasieskolen, hvor Bions idyller kan læses i sammenhæng med Theokrits idyller (oversat i udvalg af Kai Møller Nielsen). Efter noterne findes en kortfattet indledning til Bion, og til slut bringes en bibliografi.

1. Idyl: Gravsang over Adonis

Vee for Adonis jeg raaber; thi död er den skjönne Adonis.
Död er den skjönne Adonis, saa klage Eroterne med mig.
Ei i din Purpurdragt, o Cypria! slumre du mere:
Vaagn og hyl dig i Sort, Usalige! Jamrende slaae dit
Bryst, og siig til Enhver: han er död, den skjönne Adonis.

Vee for Adonis jeg raaber: Eroterne klage sig med mig.
Hist han ligger, den Yngling skjön, paa Bjergene, rammet

Dybt i den hvide Lænd af den hvide Tand, og bedrøver
Cypris, aandende svagt. Sort rinder Blodet i Strømme
Ned af den sneehvide Krop! under Laaget brister hans Öie:
Og fra Læberne flye de röde Roser, i hvilke
Kjærlighedskysse dõe, der aldrig af Cypria glemmes.
Cypris har Kysse kjær, endskjöndt han ei er ilive,
Dog ei föler Adonis, at hun ham kysser i Döden.

Vee for Adonis jeg raaber: Eroterne klage sig med mig.
Saaret er dybt, ja dybt, som rammed' Adonis i Lænden,
Dybere dog det Saar, Cytherea bærer i Hjertet.
Trindt om Ynglingens Liig de Hunde, han elskede, tude,
Og paa Bjergenes Tind de Nympher græde, mens Cypris,
Med det lösne Haar, heel ængstelig iler i Lunden
Sorgfuld, med prydlös Lok og blottede Födder: mens Torne
Ridse den Ilendes fod, og suge de hellige Blodstænk.

Under et smerteligt Skrig i de lange Dale hun svæver,
Kaldende paa sin Ven, og paa sin assyriske Mage.
Brat udvælder paa ham det sorte Blod under Navlen:
Siderne farves fra Laaret rödt, og Brystet, som fordum
Var hos Adonis som falden Snee, nu rödmer i Purpur.

Vee, Cytherea, Vee, saa klage Eroterne med mig.
Död er den yndige Mand, med ham hendes hellige Skjönhed.
Cypris *var* yndig og skjön, da levede endnu Adonis:
Men i Adonis' Grav sank Cyprias Ynde: o Vee, Vee!
Höit gjenlyder fra Bjerg og fra skov: Vee, Vee for Adonis,

Og i Cyprias Sorg Flodbølgerne græde af Kummer;
Kilderne sørge paa Bjergets Top for den tabte Adonis:
Blomsterne farves af Smerten rødt, imedens Cythere
Gjennem hver Skov, og igjennem hver Bye udsukker sin Smerte.

Vee, Cytherea, Vee! han er död, den skjønne Adonis:
Eccho udbryder igjen, han er död, den skjønne Adonis.
Hvo har ei Taarer fældt ved Cypris uheldige Elskov?
Da hun mærked' og saae Adonis' rædsomme Vunde
Da hun skued' det rödmende Blod af den svindende Hofte,
Strækked' hun Armene ud, og sukkede: "bliv, min Adonis!
"arme Adonis, blev! lad mig sidste Gang dig omfavne,
"Trykke dig tæt til mit Bryst, og Læberne blande med dine.
"Vaagn, min Adonis, en Stund, og giv mig et Kys, skjönt det sidste!
"Kys mig saalænge du vil, saalænge du föler for Kysset:
"Til fra din Sjæl, igjennem min Mund, dybt ned i mit Hjerte
"Strømmer din Aande: og Elskovs Drik, den söde, jeg suger;
"Tömmende Kjærlighedsbægeret ud. *Det* Kys vil jeg gjemme,
"Som min Adonis selv, da du, Ulyksalige, flyer mig.
"Fjernt, min Adonis! du gaaer, du vandrer til Acherons Strömme,
"Ned til den grusomme Drot, den vilde Konge. Jeg Arme
"Lever, og er Gudinde, men tör ei fölg min Döde.
"Tag da imod min Mand, Persephone! Jeg er dog ikke
"Mægtig som du; al Jorderigs Ziir maa vandre til dig ned.
"Ret ulyksalig jeg er: jeg har en ulidelig Qvide:
"Græder for ham, som er död, og skuer med Gysen din Vælde.
"Inderligtelskte, du döer: liig en Dröm min Kjærlighed bortsvandt:
"Enke er Cypria nu: Eroter staae ledig i Templet.

“Bæltet jeg tabte med dig; hvor kunde du, dristige Jæger!
“Du, som var Skjönheden selv, faae Lyst at kjæmpe med Udyr?”

Saa löd Cyprias Klage: med hende Eroterne sukked’:
“Vee, Cytherea, Vee! han er död, den skjønne Adonis.”
Medens Adonis udgyder sit Blod, maae Paphias Taarer
Talrige flyde; — i Jordens Skjöd de vorde til Blomster,
Rosen af Blodet opstaaer: Anemonen spirer af Taaren.

Vee for Adonis jeg raaber; thi död er den skjønne Adonis.
Cypris! ei klage du meer for din Mage i Egenes Lunde:
Her er et Leie saa blödt: en Lövseng har vi beredt ham:
Ja, Cytherea, din egen Seng har den döde Adonis.
Selv som Liig er han skjön: han er skjön, som var Döden en Slummer.
Læg ham nu i de purpurne Lin, under hvilke han hviled’,
Naar han med dig udi Natten nöd den hellige Slummer.
Paa dit Leie af Guld. Elsk ogsaa den döde Adonis.
Dæk ham med Krands og Blomster til — dog, Alt er jo svundet:
Da han i Döden gik, da visnede Blomsterne alle.
Salv ham i kostelig Salve fra Syriens Land, udi Nardus:
Dog — lad Myrrha forgaae, da *han* gik i Döden, din Myrrha.

See, hvor han hviler, den Yngling fiin, i purpurne Klæder,
Medens Eroterne stande omkring med Taarer, og sukke.
Hver og een har raget sit Haar: een træder paa Pilen,
een paa Buen, og knuser sit Kogger med vingede Vaaben.
Een oplöser Adonis’ Sandal: i gyldene Skaaler
Bringer en anden Vand: den tredie bader hans Hofte,

medens hans Broder, der vender sig om, ham vifter med Vingen.

“Vee, Cytherea, vee!” saa klage Eroterne med mig.

Hymen i Templets Dör har slukket sin brændende Fakkell,

Og adspiltet sin Brudekrands. “O! Hymen, o Hymen!”

Er ei længer den vante Sang: nu toner kun “Ach! Ach!”

Dog langt meer end for Hymen gjenlyder Vee for Adonis.

For Cinyras’ Sön selv Huldgudinderne græde:

“Ach, den skjønne Adonis er död” til hinanden de sige,

Og deres Suk gjenlyde end meer, end dine, Dione!

Muserne selv begræde hans Död: i tryllende Sange

Kalde de ham til Live: dog hörer han ei deres Toner:

Hvis han önskede det, Persephone löser ham ikke.

Stands, Cytherea, din Sorg: for i Dag du ende din Kummer:

Vexler Aaret igjen, skal du atter græde og sukke.

2. Idyl: Fuglefænger

Dybt i den tætte Lund, som Fuglefænger, en Yngling

Jog efter Fugle, da Öie han fik paa den listige Eros,

Siddende tæt ved en Buxbomgreen. Som Ynglingen saae ham

Tænkte han glad, at *her* var en Fugl af umaadelig Storhed,

Og, mens i Hob han skrabede flink de samlede Rörstraa,

Eros, som flaggrede hist og her, han fulgte forsigtig.

Dog tilsidst blev Ynglingen vreed, da det ikke fik Ende:

Smeed sine Rör, og ilede hen til den aldrende Landmand
Der ham lærte den listige Kunst, og fortalte ham Alting,
Pegende hen paa Eros, der nu sad rolig. Den Gamle
Rystede med et Sniil sit Hoved, og sagde til Drengen:
“Vogt dig for denne Jagt: og nærm dig ei Fugle af den Art:
“Hurtigen flye! thi Dyret er ondt. Du prise dig heldig,
“Hvis han ei fanger *dig*. Naar til mandig Alder du kommer,
“Da skal han, som flygter *nu* bort med vældige Vinger,
“Træde pludselig frem, og paa dit Hoved sig fæste.” —

3. Idyl: Eros og Digteren

Engang kom i min Ungdomstid den mægtige Cypris,
Förende ved sin skjønne Haand den liden Cupido,
Som med Öiet mod Jorden saae, og mælede til mig:
“Vakkre Hyrde, modtag min Sön, og lær ham at synge.”
Saa hun talte og svandt. Hvad landlige Sange jeg kjendte,
Trak jeg Enfoldige frem, som om han önsked' at lære:
Snart at Pan Svingen opfandt, Athene sin Flöite:
Derpaa om Hermes Luth, Apolls den yndiges Cithar:
Kort jeg lærte ham Alt. Dog ændsed' han ikke min Lærdom,
Men istemmede selv sine Elskovsqvad, og besang mig
Guders og Menneskers Elskovslyst, og sin Moders Bedrifter.
Brat forglemte jeg selv de Sange, jeg lærte Cupido,
Men de Kjærlighedsqvad, *han* lærte mig, glemmer jeg aldrig.

4. Idyl: Eros og Muserne

Eros den vilde Elskovsgud ei Muserne frygte,
Han er dem alle af Hjertet kjær, og de følge hans Fodspor.
Nærmer sig derfor een, hvis Sjæl ei föler for Elskov,
Ile de hurtigen bort, og lære ham aldrig at synge:
Men naar et Hjerte, i Elskovsruus, saa södeligt qvæder,
Ile de samtlige skyndsomt til, og strömme til Sangen.
Jeg er jo selv Beviis, at, hvad jeg fortæller, er Sandhed.
Naar jeg om anden Gud, eller Menneske stræber at synge,
Flux er min Tunge lam, og ikke jeg synger som forhen:
Men naar jeg nynner et Qvad til Lycidas eller til Eros,
See, da strömme med frydefuldt Liv mine Sange fra Læben.

5. Idyl: Resignation

Hvis mine Digte smaae ere Skjönne, da mægte vel disse
At forskaffe mig Roes, som Musen skjænked' mig hidtil.
Ere de söde ei, hvorfor arbeide paa flere?
Ja, naar vi fik et dobbelt Liv af den listige Parce,
Eller af Kronos' Sön, for i lystelig Gammen og Glæde
At henleve den ene Deel, den anden i Kummer,
Da var der Haab, naar Sorgen var endt, at nyde det Gode.
Men da Guderne skjænkede os, at vandre i Livet
Eengang kun, og dette endog i en stakket og kort Tid,
Hvi anstrænge vi Arme os med Sysler og Idræt?
Hvi saalænge til Fordeel og Tant henvende vor Tanke,

Medens bestandig vi söge at faae end rigere Skatte?
Alle vi glemme saa let, at vi fødtes for eengang at ende,
Og at en stakket Tid vi finge af Parcen at leve.

6. Idyl: Vaaren

Cleodamus

Hvad er, o Myrson! i Sommerens Tid, i Hösten og Vintren,
Eller i Vaaren dig kjært? Hvad önsker du oftest at komme?
Er det Sommerens Tid, naar, hvad vi virkede, modnes?
Eller den venlige Höst, som stiller de Trængendes Hunger?
Er det den rolige Vinter? Thi selv i Vinterens Dage
Fryde sig Mange ved qvægelig Ro og Frihed for Arbeid.
Elsker du mulig den yndige Vaar? Hvad önsker dit Hjerte?
Siig mig det, Ven! Vi have jo Ro at tale tilsammen.

Myrson

Mennesket sömmer det ei, at dömmen om Gudernes Værker:
Alt det Skabte er helligt og Skjönt. Men dog vil jeg sige
Dig, Cleodam! den Tid, som mere end alle jeg elsker.
Sommeren ynder jeg ei: da heder den brændende Solild:
Höst jeg önsker ei heller, med Frugt udbreder sig Smitsot:
Vinterens Rædsler jeg gyser for, dens Sneefog og Kulde:
Men gid den trefold elskede Vaar var bestandig i Aaret,
Da vi trykkes saalidt af Sol, som af isnende Kulde.
Alting spirer i Vaar: Alt skyder saa yndigt i Vaaren,
Og for Mennesket ere med Dagen Nætterne lige.

7. Idyl: Achilles Elskov

Myrson

Syng mig, o Lycidas! een af Siciliens venlige Sange,
Rörende, kjærlig og blid, liig den, som fordum Cyclopen
Polyphēmus sang til Galatea paa Stranden.

Lycidas

Selv mig lyster at synge, men hvad skal jeg qvæde, o Myrson?

Myrson

Syng mig en scyrisk Sang, min Ven! om den hellige Elskov,
Om Pelidens forborgne Kys og hans lönlige Leie,
Da han, som Yngling, var pigeklædt, og han dulgte sin Skabning.
Syng, hvorledes han elsket blev, blandt de scyriske Piger,
Skjönt en fremmed og navnlös Svend, af Deïdamia.

Lycidas

Hyrden, som raned' Helena engang, bortførte til Ida
Hende, Oenone til Hjertesorg. Da harmedes Sparta:
Flux sig samlede' Achæernes Folk, og ingen Hellener,
Ingen Mycener, og ingen fra Elis eller fra Sparta
Blev i sit Hjem: med Hevnen de kom i en frygtelig Krigshær.
Ene Peliden var skjult blandt lycomediske Piger.
Uld, ei Vaaben, hehandlede han: kun qvindeligt Arbeid
Holdt han i sneehvide Haand: i Alt han ligned' en Pige.
Fiint hans Legeme var, som Möernes: rödmende Roser

Spirede frem paa den sneehvide Kind; selv Ynglingens Gang var
Liig med Pigernes Trin: tykt hyltes han ret i Slöret.
Dog han eiede Ynglingens Kraft, og Ynglingens Elskov.
Aarle han sad, om Natten endog, hos Deïdamia,
Kysende ofte sin Piges Haand: ja stundom han löfted'
Op den herlige Möe, da runde de Taarer saa söde.
Aldrig han dealte med Andre sit Bord: ved det syslende Dagværk
Tænkte han kun paa den fælleds Sövn. Da sagde han ofte:
"Ved hinanden nu slumre i Ro de övrige Söstre:
"Ene jeg hviler her, du hviler og eensom, o Pige!
"Möer i Ungdoms Vaar, jevnaldrende, begge saa skjonne,
"Slumre vi eensomt her, udstrakte paa Leiet, og Væggen
"Grusomt skiller os ad, der lumsk sig trænger iblandt os.
"Ikke jeg kan

8. Idyl: Til Aftenstjernen

Hesperus, gyldne Lys for den yndige Aphrogeneia,
Aftenstjerne saa mild, du Ziir i det dæmrende Natmulm,
Ikke som Maanen blank, dog mellem Stjernerne ildklar,
Elskede, hil! Til en Hyrde jeg gaaer og hans landlige Gilde;
Derfor du skjænke mig Lys istedetfor Maanen, da denne
Just fra i Dag gaaer tidligen ned. Jeg gaaer ei som Tyven,
Eller som den, der i natlig Stund vil belure en Vandrers:
Elskov mig leder: og er det ei smukt en Elsker at elske?

9. Idyl: Til Venus

Milde Cyprogeneia! du Havets og Jupiters Datter!
Hvad har mod Stövet, ja Guderne selv opægget din Harme?
Harme? hvor det er lidt — hvi blev du saa saare forbittret,
At du os alle har födt det mægtige Onde, din Eros,
Som er ubændig og vild, hvis Skabning ei ligner hans Indre?
Hvorfor sendte du ham med Vinger og rammende Pile,
At, ihvor grusom han er, vi mægte dog ikke at flye ham?

10. Idyl: Lykkelig Kjærlighed

Lykkelig Elskeren er, naar hans Elskov lønnes med Gjengjeld:
Lykkelig Theseus var, da Pirithous levede med ham,
Ja, da de vandrede ned til den uforsonlige Pluto.
Selv blandt de vilde Axiners Folk fandt Orestes sin Lykke,
Thi hans elskede Pylades drog paa Vandringen med ham.
Lykkelig var Æaciden Achill, da, hans Ven var ilive:
Lykkelig var han i döden; han hævned' hans rædsomme Skjæbne.

Brudstykker af Bions tabte Idyller

1. Til Hyacinthus

Tvivlsom Usikkerhed greb den dybt bedrövede Phoebus.
Flux han speided' om Lægedomsurt, raadspurgte sin Kunstklygt:
Snart med Ambrosiasaft, og snart med Nectar han salved'
Hele hans Saar; men Kunsten er svag imod Dödens Gudinde.

2.

Det er ei smukt, min Ven! at löbe til Mesteren altid,
Og bestandig at trænge til Hjælp: at danne en Syrinx,
Mægter du sikkerligt selv: sligt Arbeid er ikke besværligt.

3.

Eros forskaffe sig Musernes Gunst, og Muserne Amors!
Sanggudinderne skjænke til mig, som af Kjærlighed sygner,
Qvad og yndige Sange; thi hvad helbreder som disse?

4.

Ved den hyppige Draabes Fald, saa siger et Ordsprog,
Hules i Stenen en Fure dyb.

5.

Jeg fortsætter min egen Vei mod Skraaningens hisset:
Der ved Söen i dyben Sand vil jeg rörende spille
For Galatea, den haarde Möe; thi den söde Forhaabning
För i min Alderdoms sidste Stund vil jeg ikke forlade.

6.

Lad mig ei træde ulönnet bort! selv Phoebus har ydet
Sangeren Lön: til höiere Daad er Hæderen Spore.

7.

Skjönhed er Qvindernes ypperste Pryd, men Kraften er Mandens.

Noter

1. Idyl

- 2 **Eroterne:** Aphrodites lille søn, hvis navn betyder (seksuelt) begær. Afbildes i hellenistisk tid oftest som et spædbarn med vinger på ryggen og bue og pil.
- 3 **Cypria (også *Cypris*):** Aphrodite, gudinde for seksualitet. Dyrkedes navnlig på Kypren, hvor der i Paphos var et tempel til hende, og hvor man hævdede, at hun var født (se *Od.* 8.362-63).
- 6-7 **rammet dybt ... den hvide Tand:** Ifølge myten på Bions tid blev Adonis, Aphrodites unge elsker, dræbt af et vildsvin under en jagt. Ganske realistisk sad sår fra vildsvin både i litteraturen og billedkunsten ofte i låret eller skridtregionen; se *Od.* 19.449-50 (Odysseus' ar), *Ap. Rh.* 2.825 (Idmon), *Lycophr.* 487 (Ankaios); *Ovid Am.* 3.9.16, *Met.* 10.715 (Adonis). "He is presumably bleeding to death from a ruptured femoral artery" (Reed [1997] 199.).
- 12 **Kjærlighedsskysene døde:** Et overraskende billede, men se også [Mosch.] 3.65-66.
- 17 **Cytherea:** Aphrodite, til hvem der stod et tempel på øen Kythera (hvor man ligesom Paphos gjorde krav på at være Aphrodites fødested), og hvor hun ifølge Hesiod (*Th.* 198) skyllede i land ved sin fødsel.
- 18 **de hunde, han elskede:** Adonis' jagthunde. På gravrelieffer fra klassisk tid afbildes den afdødes jagthunde ofte, og motiver med sørgende kæledyr var populære i hellenistisk tid.
- 19 **Nymphher:** mindre naturgudinder, oftest afbildet som unge, smukke kvinder, og typisk knyttet til et bestemt sted eller en afgrænset del af naturen (vand, træer, klipper). Her er det Kyprens bjergnymfer (*oreader*); Bion er den første til at bruge betegnelsen *ορειάδες* specifikt om bjergnymfer.
- 20-21 **det løsnede Haar:** traditionel og rituelt tegn på sorg ved dødsfald (nogle gange som forberedelse til at skære lokker af).
blottede Fødder: igen et tegn på sorg eller forhastelse; se Theocr. *Id.* 24.36.
- 22 **de hellige Blodstænk:** Aphrodites sår giver en parallel til Adonis'; der er måske også en allusion til (mildere) rituel selvlemlæstelse, som man praktiserede ved dødsfald i familien.
- 24 **assyriske:** "Greek often uses 'Syrian' and 'Assyrian' indifferently for any Near Eastern people once subject to the Assyrian empire" (Reed [1997] 208). Efter en version af myten var Adonis søn af Kinyras, konge af Assyrien, der fik ham i et incestuøst forhold med sin datter Myrrha, som fortalt i Ovids *Metamorfoser* 10.298-518. Se desuden v. 91. Adonis var efter alt at dømme oprindeligt den mesopotamiske hyrde- og naturgud Dumuzid (senere Tammuz), som personificerer naturens vækst og årets cyklus, hvor guden 'dør' om vinteren og genfødes om foråret. I denne skikkelse dyrkedes han med klagesange af kvinder hos fönikerne i Byblos, hvor grækerne kom i kontakt med fænomenet: Lukian, *De Syria dea* 6-7; Burkert (1995) 105-8.
- 26 **Siderne farves fra Laaret rødt, og Brystet ... :** Det er et åbent spørgsmål, hvordan man skal tænke sig Adonis liggende, hvis blodet fra et sår i låret (hvad der i sig selv passer godt med et vildsvin) kan tilstænke hans bryst. Reed (1997) 209-11 argumenterer fornuftigt for, at sætningen fra *ἀμφὶ δὲ νῖν* i virkeligheden gælder Aphrodite, som i sorg og smerte har flænget sin kjole så voldsomt, at hun har revet sit bryst til blods: "With Ahrens's corrections of *αἶμα* to *εἶμα* in 25 [...] and *μηρῶν* to *χεῖρῶν* in 26 all problems disappear and no new ones arise. We now read: 'And around her the dark robe hung at her navel, and her chest was made scarlet by her hands, and the breasts underneath, formerly snowy white, became crimson for the sake of Adonis.' "
- 32-33 **Høit gjenlyder fra Bjerg og fra Skov ... Flodbølgerne græde:** Den litterære trope *pathetic fallacy*, hvor man tilskriver naturen menneskelige følelser og opførsel. For en tilsvarende sørgende flod, se Theoc. 1.118; [Moschos] *Id.* 3.2, 3.29.

- 35 **Cythere:** Det er uvist, om denne navneform er en sideform til *Kythereia* eller rent faktisk her betegner øen (se foregående note).
- 40 **Da hun mærked' og saae:** Et sceneskift, nærmest en *hysteron proteron*: efter sørgescenerne ser vi nu Aphrodite opdage den døende Adonis efter hans ulykke.
- 42-61 "Aphrodite's lament over Adonis fuses the epic persona of the grieving wife (e.g. Andromache; cf. on 51-2, 59) to that of lovelorn female soliloquizers popular in Hellenistic literature, e.g. Apollonius' Medea, Catullus' Ariadne, Virgil's Dido, often in Ovid (descended in part from Euripides' Phaedra" (Reed [1997] 221).
- 46-48 **Kys mig ... strømmer din Aande:** Man forestillede sig, at sjælen ved det sidste åndedrag endnu svævede i halsen eller munden på den døende, og det var almindeligt, at en nær slægtning opfangede det sidste åndedrag i sin egen mund for på den måde at bevare det. Se Longos 1.30; Verg. *Aen.* 4.684-85; Ov. *Met.* 12.424; Cic. *Verr.* 5.118.
- 51 **Acherons Strømme:** Floden Acheron (i Thesprotien) var en af de fem floder, man forestillede sig også løb ned i underverdenen, eftersom de rent faktisk på nogle passager forsvinder under jorden. Acheron er i hellenistisk poesi tit symbol på dødsriget som helhed og omtales ikke sjældent i gravepigrammer.
- 52 **den grusomme Drot, den vilde Konge:** Hades.
- 54 **Persephone:** Hades' kone, dødsrigets herskerinde.
- 55 **Ziir:** Pragt, herlighed.
maa vandre til dig ned: en allusion til Theokrit *Id.* 1.5.
- 56 **Qvide:** lidelse, pine.
- 58 **liig en Dröm min Kjærlighed bortsvandt:** Den græske tekst har ἔπτη, 'fløj'. Følelser og andre immaterielle størrelser sammenlignes nu og da med drømme, hvor det fælles referencepunkt er vanskeligheden af at fastholde dem: *Od.* 11.222; [Theoc.] 27.8; Ap. Rhod. 3.446-47; Mimn. 5.4-5; Sappho fr. 22 Lobel-Page 11-12.
- 60 **Bæltet jeg tabte med dig:** Aphrodites bælte giver hende ekstra erotisk magt over andre (se *Il.* 14.214, hvor Hera låner det). Hun har sikkert brugt det til at besnære Adonis med og har nu ikke længere brug for det.
- 61 **Du, som var Skjönheden selv:** Aphrodite synes at antyde, at smukke skabninger har et særligt ansvar for at passe på sig selv.
- 64 **Paphias:** se note til v. 3.
- 65-66 **Blomster ... af Taaren:** Adonis var en forårs- og frugtbarhedsgud, som døde om vinteren for derpå at genopstå om foråret. Kvinder dyrkede ham derfor i Athen om foråret ved festen *Adonia*, bl.a. med de såkaldte Adonis-haver: blomster plantet på ostraka, som hurtigt visnede. – En mere udbredt version af myten angiver anemonen som vokset frem af Adonis' blod, ikke af Aphrodites tårer; således f.eks. Ov. *Met.* 10.728-39. Denne version er muligvis Bions egen opfindelse.
- 69 **Se, hvor han hviler:** Scenen skifter igen: nu ligger den døde Adonis på Aphrodites seng i skovbunden og bliver gjort i stand af eroterne.
- 71 **Selv som Liig er han skjön:** Et højst usædvanligt motiv før denne passage; i senere hellenistisk litteratur bliver det en *topos*: Virg. *Aen.* 11.70; Longos 4.8; Philostr. *Im.* 2.4.4; Nonnus D. 11.250 og 280-7.
- 75 **Krandse og Blomster:** Under Adonia-festen dækkede man en statue af den døde Adonis, der lå på et leje, til med blomster og parfume ('Myrrha'). Man brugte også at lægge krans på den afdøde ved egentlige begravelser; se Eur. *Phoen.* 1632, *H.F.* 526, *Tro.* 1143-44; Lucian *De luctu* 12.
- 77 **Salve fra Syriens Land:** Adonisdyrkelsen er indført fra Levanten – men Syrien var også en berømt eksportør af forskellige duftstoffer og parfumer.

- 78 **din Myrrha:** Nærmest svarende til 'din skat', hvor den søde duft metonymisk betegner hele den elskede. "The idea of smell used in this way is no more bizarre than that of taste in our 'honey' or 'sweetiepie' or the like [...]" (Reed [1997] 240.
- 81 **raget sit Haar:** barberet håret af, et ældgammelt, rituelt tegn på sorg ved dødsfald. Se også *Il.* 23.135; *Od.* 4.197.
- 83 **Én opløser Adonis' Sandal:** "The term [πέδιλον] can denote any type of footwear; in art Adonis is commonly depicted wearing laced hunting boots [...]" (Reed [1997] 244).
- 87-89 **Hymen ... Ach! Ach!:** Hymenaios er bryllupsgud, hvor fakler hører til symbolikken (man førte bruden hjem til sin nye mands hus i mørke og ved fakkelskær), ligesom kranse og bryllupssange. Hymenaios sørger også over Adonis og det tabte forhold, som han vel har set med særlig velvilje på.
- 91 **Cinyras' Søn:** Se note til v. 24.
Huldgudinderne: de tre chariter (eller gratier), gudinder for ynde og skønhed: Aglaia, Euphrosyne og Thalia.

2. Idyl

- 5 **Rörstraa:** Siv.
 6 **flaggrede:** Flagrede.
 13 **Hurtigen flye!:** Flygt i en fart. **Du prise dig heldig:** Du skal være glad

3. Idyl

- 1 **Cypris:** Se note til 1. Idyl v. 3.
 3 **mælede:** talte.
 4 **Vakkre:** Kære (Meislings græske tekst har φίλε).
 7 **Pan:** en halvild gud for hyrder og flokke, den vilde bjergnatur og landlig musik. Han afbildes ofte med bukkeben.
Syringen: Pans eget instrument, panfløjten (*syrinx*).
Athene ... Flöite: Athenes instrument angives tit som en *aulos* (der imidlertid ikke er en fløjte).
 8 **Luth:** Meislings idiosynkratiske gengivelse af χέλυς, en lyre.
Cithar: en kithara, en større version af lyren med flere strenge.

5. Idyl

- 1 **mægte:** er i stand til.
 3 **Parce:** Den latinske form af gr. *moira*, en af de tre skæbnegudinder (Klotho, Lachesis og Atropos), der bestemte et menneskelivs længde.
 4 **Kronos' Søn:** Zeus.
 5 **Gammen:** Glad stemning.
 10 **Hvi:** Hvorfor.
Idræt: arbejde, aktivitet.
 11 **Fordeel:** profit.
Tant: pjat, ligegyldige ting
 14 **Finge:** fik.

6. Idyl

- 6 **qvægelig:** forfriskende
13 **Smitsot:** smitsom sygdom; epidemi

7. Idyl

- 2-3 **Polyphemus ... Galatea:** I Theokrits 6. og 11. Idyl er Galatea en nymfe, som kyklopen Polyphem er forelsket i og bejler til på Sicilien.
4 **qvæde:** synge (om).
5 **scyrisk:** i nogle versioner, og navnlig i Statius' *Achilleis*, blev Achilleus af sin mor Thetis for at undgå det fatale felttog til Troja gemt af vejen på øen Skyros, forklædt som pige. Her forelskede han sig i kong Lykomedes' datter Deidameia.
10 **Hyrden, som raned ... Oenone til Hjertesorg:** Da Paris bortførte Helene, var han faktisk allerede gift og svigtede dermed sin kone, oreaden (bjergnymfen) Oinone.
24 **runde:** randt; løb.
28 **og:** også

8. Idyl

- 1 **Hesperus:** aftenstjernen (planeten) Hesperos er bedre kendt under sit latinske navn Venus. *Aphrogeneia:* 'skumfødt', et tilnavn til Aphrodite (Venus).
2 **Ziir:** se note til Idyl 1 v. 55.

9. Idyl

- 1 **Cyprogeneia:** 'som er født på Kypern', nemlig Aphrodite (se note til Idyl 1 v. 3).
2 **Stövet:** Dødelige mennesker (Meislings græske paralleltekst har *θνατοῖσι*).
7 **Ihvor grusom han er:** Hvor grusom han end er.

10. Idyl

- 2 **Theseus ... Pluto:** Theseus og Peirithoos var i myten nære venner, hvad der nogle gange i attisk komedie blev udlagt som et erotisk forhold mellem dem. Et af deres mere dristige projekter var at røve Persephone fra Hades ('Pluto').
4 **Axiners Folk:** Formentlig er *ἄξεινος* ('ugæstfri') en parallelform til det eufemistiske *εὐξείνος*, brugt om både selve Sortehavet (*πόντος εὐξείνος*) og de folkeslag, der lever der. I Euripides' *Orestes* blev titelpersonen af Apollon beordret til at tage til Tauris og dér hente en Artemisstatue, der var faldet ned fra himlen, hjem til Athen. De to helte bliver taget til fange af taurerne, men undslipper med hjælp fra Orestes' søster Iphigeneia, der er præstinde dér.
6 **Æaciden:** Achilleus, hvis farfar var Aiakos, konge af Aigina.
hans Ven: Patroklos.

Brudstykker

1

1 **Phoebus:** Phoibos, et af Apollons tilnavne.

2 **Kunstklygt:** fagkundskab (τέχνη).

2

2 **Syrinx:** Se note til 4. Idyl v. 7.

5

1 **hisset:** derovre.

Bions Idyller

Bion regnes af *Suda* som den tredje, sidste – og derfor den ‘mindste’ – af de hellenistiske bukoliske digtere sammen med Theokrit og Moschos, og som født ved den rige handelsby Smyrna i Lilleasien (i dag İzmir), nærmere bestemt ved floden Meles i ‘Phlossa’, som vi ikke derudover kender til.¹ Han var efter alt at dømme aktiv mod slutningen af 100-tallet f.Kr., hvilket kan ses af den tydelige indflydelse, hans *Klagesang over Adonis* har udøvet på Meleagros, der var aktiv lige ved århundredskiftet,² ligesom hans egne digte viser, at han var påvirket af de lidt tidligere Theokrit og Moschos. Vi ved ikke meget om ham derudover; det meste må lirkes ud af de sparsomme oplysninger i en Ἐπιτάφιος Βίωνος, som traditionelt har været tilskrevet Moschos (3), men reelt er af en ukendt forfatter: heraf fremgår det, at Bion døde i utide og måske endda blev giftmyrdet af nogle personer, som blev stillet til ansvar for deres handlinger. Dette digt er ligeledes tydeligvis kraftigt inspireret af *Klagesang over Adonis*, i en sådan grad at adskillige udtryk og næsten hele vers går igen. Fra Bions egen hånd har vi bevaret den komplette *Klagesang over Adonis*, i alt 98 vers, og derudover 17 kortere og længere fragmenter (det længste 18 vers). De er alle daktyliske heksametre og skrevet på dorisk i overensstemmelse med genrekravet.

Den unikke *Klagesang over Adonis* på 98 heksametervers blev først i 1574 tilskrevet Bion af den tyske filolog Joachim Camerarius, men attribueringen er i dag næppe i tvivl. Sappho digtede angiveligt en tilsvarende, lyrisk klagesang, men Bion bryder med den lyriske tradition og lader det eksotiske og fremmedartede ved den ‘importerede’ rite slå igennem, hvilket mærkes i den megen gentagelse, assonans, alliteration og fokus på tale og heftig bevægelse. I valget af tema er Bion sandsynligvis direkte inspireret af Theokrits *Idyl* 1, hvor Daphnis’ død er emnet og på samme måde forsynet med gentagne refræner, og af 15, hvor Adonis og Aphrodite skildres i lykkeligere tider og i et langt mere ‘stillestående’ digt.³ Her fokuserer han imidlertid på Adonis’ voldsomme og blodige død, og han arbejder i dette digt inden for et typisk hellenistisk paradigme med en blanding af mimetisk og diegetisk fortællestil, som kan iagttages også hos Kallima-

1. *Suda* 11.697.22-24 Adler.

2. Reed (1997) 2-3.

3. Theocr. 15.100-144.

chos og Theokrit, og bygger videre på det: fortælleren/læseren får både fortalt, hvad der foregår (*diegesis*) og er, i kraft af læsningen, selv med som deltager (*mimesis*) ved denne den oprindelige og allerførste klagesang over den døende Adonis, selve den begivenhed der udgør grundlaget for det senere, årligt gentagne ritual: her lyder de velkendte veråb for allerførste gang. På den måde bliver digtet, der skal tænkes i rammen af festen, til en fremstilling af, hvordan det oprindeligt gik for sig. Foruden denne dobbelthed er der også en markant fluiditet i fortælleformen: der 'klippes' svimlende mellem optrin og scener og i kronologien, så læseren mister orienteringen: snart er man tilsyneladende ved den sovende Aphrodites seng, snart på en vild bjergskråning, så ved siden af den døde Adonis, så i hendes palads. I begyndelsen får vi en ordentlig, detaljeret beskrivelse af scenen, og Aphrodite gør sin entré, hidkaldt af klagesangene – men fra v. 19 løber hun igen sanseløst gennem krat og skov i sin søgen efter Adonis. I det omfang der er en struktur, kan man identificere en tredeling: meddelelsen til Aphrodite og hendes søgen efter Adonis' lig (1-39); hendes 'ligtale' ved hans legeme med den spontane fremspiring af blomster (40-67); forberedelserne til begravelsen (68-96).⁴ På samme måde er der en chiastisk figur, indrammet af de to gange anrøbelser af Aphrodite i vv. 3-5 og 97-98, hvorunder man bevæger sig fra inden døre og ud i vildniset og tilbage igen, og fra klage til klagens ophør.

I antikken nød Bion, og navnlig hans *Klagesang over Adonis*, en betragtelig succes. I forhold til sine forgængere, som f.eks. Kallimachos og Theokrit, indvarslede Bions klage-frådsen en betydeligt mere sentimentalt betonet, sensuel og 'heftig' stil, som er udmærket i tråd med udviklingen inden for hellenistisk kunst generelt. Som nævnt er der en tydelig forbindelse mellem Meleagros og Bion, om end det ikke kan påvises med fuldkommen sikkerhed, hvem der påvirkede hvem.⁵ Den ovenfor nævnte *Klagesang over Bion* demonstrerer med al tydelighed, at digteren (der omtaler sig selv som Bions elev, hvad der sikkert skal forstås i en meget ukonkret betydning) låner flittigt fra *Klagesang over Adonis* og berømmer ham højt. Af sikre, senere indflydelser bør Catul fremhæves, der morer sig med at låne både sprogligt og formmæssigt i sit berømte digt 3 om Lesbias døde spurv (*lugete, o Veneres Cupidinesque*) med et klagekor, der ideligt gentager, at fuglen er død, og hvilken skrækkelig effekt det har på dens sorgramte ejer.

4. Estevez (1981) 37.

5. Reed (1997) 58.

Særligt tydeligt anklages "Orcus' skygger" for at opsluge alt, hvad der er smukt; et meget håndfast lån fra *Klagesang over Adonis*.⁶ I det hele taget har sidestillingen af fysisk skønhed og blodig og voldelig død haft en bemærkelsesværdigt bred appel for romerske digtere; både Vergil og navnlig Ovid har øst af kilden her.⁷ Af endnu senere epigoner skal nævnes Nonnos, hvis digt *Dionysiaka* er gennemsyret af identificerbare lån fra Bion, ikke mindst indlagte klagesange for Ampelos og Hymnos.⁸ Blandt de sene anakreontiske digte er bevaret et på 46 vers med titlen *εἰς νεκρὸν Ἀδωνιδ*, som afviger fra de typiske anakreontiske digte ved at indeholde bukoliske træk og deciderede lån fra *Klagesang over Adonis*. Temaet her er, at Aphrodite efter at have set den døde Adonis beordrer eroterne til at opspore det formastelige vildsvin, der slog ham ihjel. Svinet bliver fanget og ført lænket for gudinden, hvor det bliver forhørt og tilstår, at det så Adonis' blottede lår og blev helt vanvittig efter at kysse det (*γυμνὸν τὸν εἶχε μηρόν | ἐμαινόμεν φιλάσαι*) og uforvarende kom til at forvolde Adonis' død.⁹ Det forbander sine "lidenskabelige tænder" (*ἐρωτικούς ὀδόντας*)¹⁰ og erklærer sig rede til at modtage sin straf, men Aphrodite forbarmer sig og lader svinet slippe. Dette digt har også nydt senere udbredelse; blandt andet er der en tydelig reference til det i Shakespeares digt *Venus & Adonis* ("But by a kiss thought to persuade him there, | And nuzzling in his flank, the loving swine | Sheathed unaware the tusk in his soft groin").¹¹

I nyere tid har Bion lidt nogenlunde samme skæbne som Moschos – nemlig at have skrevet bukoliske digte og dermed stå fuldstændig i skyggen af Theokrit.¹² En udtalelse af pastor J. Banks, der midt i 1800-tallet oversatte de tre bukolikere (og, måske mere overraskende, Tyrtaios i samme bind), er typisk i sin modstræbende indrømmelse af et vist talent, der dog fuldstændig blegner i forhold til det 'uspolerede' forbillede Theokrit:

6. Bion *Id.* 1.53: *πᾶν καλὸν ἐς σὲ καταρρεῖ* ("al Jorderigs Ziir maa vandre til dig ned"); Catul. 3.13-14: *at vobis male sit, malae tenebrae | Orci, quae omnia bella devoratis*.

7. Se Reed (1997) 60-61 for en oversigt over tematiske og verbale ekkoer hos Ovid og Vergil; se endvidere Schwartz (2004).

8. Nonnus *Dion.* 11.248-350, 15.273-419.

9. *Bucolici Graeci* (Gow) pp. 166-67 (ad vv. 30-31).

10. Vv. 35-36.

11. Shakespeare, *Venus & Adonis* 1109-22.

12. Nielsen (2009) 13.

As has been before observed in the Life of Theocritus, the poems of Bion which have come down to us are vastly inferior in pastoral beauty, in natural simplicity, and inherent truthfulness, to the works of the Syracusan master. But here and there we chance upon a passage of eminent loveliness. Every where the Asiatic softness seems to add luxurious grace to his tuneful songs; though this is but a poor substitute for the vigorous and healthy freshness of the Father of Pastorals. Bion standing alone would soon fade from our memories. He is fortunate in being preserved with his pupil and elegiast to complete the volume of Greek Pastoral Poets, which is, alas! our sole legacy in this kind from the Alexandrian school. His versification is very elegant; his language, Doric, with some few Ionicisms and Atticisms.¹³

Albin Lesky er mildere stemt, om end helt overvejende for *Adonis* og knap så meget for de øvrige fragmenter:

Ein Stück Dichtung, das wir im Bilde des Hellenismus nicht missen möchten, verdanken wir Bion von Smyrna. [...] Sein *Adonis* (Ἀδώνιδος Ἐπιτάφιος) ist ein komplexes Gebilde von starkem Reiz. Diese Hexameterdichtung, die für Rezitation geschrieben ist, erreicht mit ihrer lebhaften Bewegung syntaktisch einfacher Kola, mit ihren Klangwirkungen und dem refrainartig wiederholten Klagevers die Wirkung leidenschaftlichen Sanges. Den Refrainvers hat bereits Theokrit, besonders im 2. *Eidyllion*, mit ähnlicher Absicht reichlich verwendet. Bemerkenswert ist uns der *Adonis* vor allem deshalb, weil wir in der Klage um den schönen Geliebten Aphrodites, mit dessen Sterben die Natur stirbt, orientalische Motive in die hellenistische Dichtung eindringen sehen. Ihr öffnet sich erst der spätere Hellenismus. Mit dem Stoffe ist das hohe Pathos gegeben, das zu kallimacheischer Beherrschtheit in starken Gegensatz tritt und zu einem Kennzeichen dieser Epoche des Hellenismus wird. [...] Ein anmutiger Zug kommt in dies Bild der Trauer durch die Erote, die sich geschäftig um den Leichnam des *Adonis* bemühen. [...] Auch Bukolisches ist unter den Resten. Nichts hält den Vergleich mit dem *Adonis* aus.¹⁴

Det er ikke nogen ringe fortjeneste ved Meislings oversættelse, at Bions nyskabende elementer – voldsom pathos, østens eksotik og sammenblandingen af ritualer og den ætiologiske myte – i så høj grad kommer frem i en små 200 år gammel oversættelse.

13. Banks (1870) xviii-ixx.

14. Lesky (19632) 778-79.

Bibliografi

- Alexiou, M. 2002². *The Ritual Lament in Greek Tradition*. Lanham, MD.
- Banks, J. 1870. *The Idylls of Theocritus, Bion, and Moschus, and the War-Songs of Tyrtaeus, Literally translated into English Prose by the Rev. J. Banks, M.A., with Metrical Versions by J.M. Chapman, M.A.* London.
- Burkert, W. 1979. *Structure and History in Greek Mythology and Religion*. Berkeley, CA.
- Estevez, V.A. 1981. “ἀπώλετο καλὸς Ἄδωνις: A Description of Bion’s Refrain”, *Maia* 33: 35-42.
- Lesky, A. 1963². *Geschichte der griechischen Literatur*. Bern.
- Nielsen, T.H. 2009. “Moschos’ 2. Idyl: Europa. Oversat af Simon Meisling”, [AIGIS 9.2: 1-18](#).
- Reed, J.D. 1997. *Bion of Smyrna. The fragments and the Adonis edited with introduction and commentary*. Cambridge.
- Schwartz, A. 2004. “Ovidius cruentus: elementer af vold og gru i *Metamorfoserne*”, [AIGIS 4.1: 1-22](#).